

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/133/2018
Identifikačné číslo spisu: 1015201183
Dátum vydania rozhodnutia: 27.02.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1015201183.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: Cromwell, a. s., so sídlom Lamačská 22, Bratislava, IČ: 31 353 746, zastúpený advokátskou kanceláriou Nechala & Co, s. r. o., so sídlom Panenská 23, 811 03 Bratislava, IČO: 36 868 604, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta 8-10, Bratislava, za účasti: J. Š., nar. XX.XX.XXXX, bytom P. XXXX/XX, C., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 29877-2/2015-BA zo dňa 05.06.2015, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6S/176/2015-60 z 05.10.2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 6S/176/2015-60 z 05.10.2017 a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 6S/176/2015-60 z 05.10.2017 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 29877-2/2015-BA zo dňa 05.06.2015 a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava č. 705-0205009315-GC09/2015 zo dňa 28.01.2015 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Prvostupňovým rozhodnutím č. 705-0205009315-GC09/2015 zo dňa 28.01.2015 Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava rozhodla, že zamestnankyni žalobcu J. Š. (ďalej aj „ďalšia účastníčka“) vzniklo od 16.02.2013 povinné dôchodkové poistenie. Proti prvostupňovému rozhodnutiu podal žalobca odvolanie, o ktorom žalovaná rozhodnutím č. 29877-2/2015-BA zo dňa 05.06.2015 rozhodla tak, že odvolanie žalobcu zamietla a prvostupňové rozhodnutie potvrdila.

2. Súd z administratívneho spisu zistil, že J. Š. ako pribratá účastníčka si odvodovú výnimku uplatnila v rovnakom období súčasne u žalobcu a aj u iného zamestnávateľa. V období od 11.01.2013 do 23.10.2013 bola evidovaná ako zamestnankyňa na základe dohody o brigádnickej práci študentov u zamestnávateľa region PRESS, s. r. o., sídlo Študentská 2, Trnava, ICO: 36 252 417 a u žalobcu bola evidovaná v období od 16.02.2013 do 30.09.2013.

3. Správny súd posudzoval, či striktné dodržanie citovaných zákonných ustanovení je vzhľadom na

všetky objektívne a špecifické okolnosti daného prípadu súladné s právnym štátom a či takáto rigidná a výlučne formalistická aplikácia zákona o sociálnom poistení nie je absolútne nespravodlivá a či nie je v príkrom rozpore so základnými princípmi materiálneho právneho štátu. Povinnosťou správneho súdu (v určitej miere aj správneho orgánu) je nachádzať právo a formulovať, čo je zmyslom a účelom právnych predpisov. Súd musí nielen rešpektovať právo, ale zabezpečiť, aby jeho výklad a aplikácia smerovali k spravodlivému výsledku. Krajský súd použitím ustanovenia § 140 Správneho súdneho poriadku v celom rozsahu odkázal na právne závery uvedené rozsudku Krajského súdu v Bratislave pod sp. zn. 2S/150/2015 z 03.02.2016 a z týchto dôvodov dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovanej vychádza z nesprávneho právneho posúdenia, preto ho podľa § 191 ods. 1 písm. c/ SSP zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

4. Proti tomuto rozsudku podala kasačnú sťažnosť žalovaná, poukazujúc na skutočnosť, že normy verejného práva sú kogentného charakteru, prikazujúce a zakazujúce. Ak to teda príslušná zákonná úprava neumožňuje, nie je možné sa od nej odchyliť. Z uvedeného dôvodu je žalovaná povinná striktnie postupovať podľa ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z. a nemôže hľadať také riešenie, ktoré by bolo v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti, resp. s prirodzenoprávnymi princípmi. Princíp právnej istoty a spravodlivosti v práve sociálneho zabezpečenia znamená, že je potrebné zabezpečiť, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikli neodôvodnené rozdiely. Zákon č 461/2003 Z. z. v platnom znení neumožňuje odstrániť jeho tvrdosť. Žalovaná je toho názoru, že jediným zmyslom a účelom použitej právnej úpravy bolo zavedenie odvodovej úľavy pre študentov pracujúcich na dohodu o brigádnickej práci študentov u jedného zamestnávateľa. Poukázala tiež na to, že na stretnutí konanom dňa 10.06.2015 na pobočke Sociálnej poisťovne v Bratislave bolo so žalobcom dohodnuté, že mu táto bude mesačne poskytovať údaje o registrácii poistencov, s ktorými uzavrel dohodu o brigádnickej práci študentov v predchádzajúcom mesiaci. Vzhľadom na uvedené žalovaná navrhuje, aby Najvyšší súd SR rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 6S/176/2015-60 z 05.10.2017 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

5. Vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žalobca uvádza, že absencia ustanovenia v zákone č. 461/2003 Z. z., ktoré by výslovne umožňovalo žalovanému zmierňovať tvrdosť zákona, nemožno zamieňať s nemožnosťou vykladať zákonné ustanovenia v súlade s Ústavou SR a povinnosťou rozhodovať spravodlivo, podľa princípov právneho štátu. Zdôraznil, že existuje podozrenie, že pri zisťovaní a riešení duplicity zo strany žalovaného je princíp právnej istoty vážne narušený. Podľa informácií v minulosti poskytnutých referentkou žalovaného žalobcovi, žalovaný zistí uplatnenú duplicitu „čisto náhodne“. Ak tomu tak je, existujú prípady, kedy duplicita nebude vôbec odhalená. Skutkovo rovnaké prípady tak budú riešené rozdielne, resp. jeden prípad riešený bude a iný, neodhalený zostane nevyriešený. Zodpovednosť a negatívne dôsledky porušenia právneho predpisu sú prenášané na žalobcu, pričom takýto postup žalovaného je nad rámec zákona a práve v tom vidí žalobca porušenie právnych predpisov zo strany žalovaného. Nad rámec zákona o sociálnom poistení je tiež posudzovanie duplicity uplatnených výnimiek. Žalovaná sa nevyjadrila, ako by posudzovala duplicitu, ak by obe vyhlásenia o uplatnení výnimky boli podpísané v jeden deň. Zákon č. 461/2003 Z. z. nestanovuje, ako posudzovať duplicitné výnimky. Spolupráca medzi žalobcom a pobočkou žalovaného sa po vyskytnutí viac ako desiatky prípadov duplicitne uplatnených výnimiek rozvinula. Avšak nejedná sa o účinný mechanizmus na predchádzanie samotného vzniku duplicity. Účinným nástrojom by bola automatická funkcia v informačnom systéme žalovaného, ktorá by zamestnávateľovi pri prihlasovaní nového brigádnika neumožnila jeho prihlásenie s uplatnenou výnimkou. Vzhľadom na uvedené žalobca navrhuje, aby súd kasačnú sťažnosť žalovanej zamietol.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 492 ods. 2 SSP preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovaného je dôvodná, a preto je potrebné podľa ustanovenia § 461 ods. 1 SSP rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Podľa § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. účinného k 16.02.2013 zamestnanec na účely

dôchodkového poistenia je aj fyzická osoba v právnom vzťahu, ktorý jej zakladá právo na nepravidelný príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby v právnom vzťahu na základe ňou určenej dohody o brigádnickej práci študentov podľa § 227a, ak priemerný mesačný príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a 3 z tejto dohody nepresiahne sumu podľa odseku 5, žiaka strednej školy a študenta vysokej školy pri praktickom vyučovaní v období odbornej (výrobnej) praxe.

Podľa § 227a ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. účinného k 16.02.2013, fyzická osoba v právnom vzťahu na základe dohody o brigádnickej práci študentov má právo na účely § 4 ods. 2 určiť dohodu o brigádnickej práci študentov, na základe ktorej nebude mať postavenie zamestnanca na účely dôchodkového poistenia, ak mesačný príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a 3 z ňou určenej dohody o brigádnickej práci študentov nepresiahne sumu podľa § 4 ods. 5, ak jej právny vzťah zakladá právo na pravidelný mesačný príjem, alebo ak priemerný mesačný príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a 3 z ňou určenej dohody o brigádnickej práci študentov nepresiahne sumu podľa § 4 ods. 5, ak jej právny vzťah zakladá právo na nepravidelný príjem. Fyzická osoba, ktorá si chce uplatniť právo na určenie dohody o brigádnickej práci študentov podľa prvej vety, je povinná určiť v jednom kalendárnom mesiaci najviac jednu dohodu o brigádnickej práci študentov.

Podľa § 227a ods.2 fyzická osoba v právnom vzťahu na základe dohody o brigádnickej práci študentov je povinná:

- a/ písomne informovať zamestnávateľa o uplatnení práva podľa odseku 1,
- b/ písomne informovať zamestnávateľa o tom, že si u neho nebude ďalej uplatňovať právo podľa odseku 1,
- c/ predložiť zamestnávateľovi písomné čestné vyhlásenie, že si právo podľa odseku 1 súčasne neuplatňuje u iného zamestnávateľa v tom istom kalendárnom mesiaci.

Podľa § 227a ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. právne účinky:

- a/ uplatnenia práva podľa odseku 1 nastanú odo dňa vzniku právneho vzťahu, ak uplatnenie práva podľa odseku 1 bolo zamestnávateľovi oznámené najneskôr v deň vzniku právneho vzťahu, inak od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom bolo uplatnenie práva podľa odseku 1 zamestnávateľovi oznámené,
- b/ ukončenia uplatňovania práva podľa odseku 1 nastanú od prvého dňa kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, v ktorom bolo ukončenie uplatňovania práva podľa odseku 1 zamestnávateľovi oznámené.

Podľa § 231 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z. účinného k 16.02.2013 zamestnávateľ je povinný prihlásiť do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia:

1. zamestnanca podľa § 4 ods. 1 na nemocenské poistenie, na dôchodkové poistenie a na poistenie v nezamestnanosti a zamestnanca podľa § 4 ods. 2, okrem zamestnanca v právnom vzťahu na základe ním určenej dohody o brigádnickej práci študentov podľa § 227a, na dôchodkové poistenie pred vznikom týchto poistení, najneskôr pred začatím výkonu činnosti zamestnanca, odhlásiť zamestnanca najneskôr v deň nasledujúci po zániku týchto poistení okrem zániku povinného nemocenského poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti podľa § 20 ods. 3, zrušiť prihlásenie do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia, ak poistný vzťah podľa § 20 nevznikol, a oznámiť zmeny v údajoch uvedených v § 232 ods. 2 písm. a/ až c/,
2. zamestnanca v právnom vzťahu na základe ním určenej dohody o brigádnickej práci študentov podľa § 227a, ktorý mu zakladá právo na pravidelný mesačný príjem, na dôchodkové poistenie najneskôr v lehote splatnosti poistného podľa § 143 ods. 2 za kalendárny mesiac, v ktorom jeho mesačný príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a 3 z tejto dohody presiahol sumu podľa § 4 ods. 5, odhlásiť tohto zamestnanca v lehote splatnosti poistného podľa § 143 ods. 2 za kalendárny mesiac, v ktorom jeho mesačný príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a 3 z tejto dohody nepresiahol sumu podľa § 4 ods. 5 alebo odhlásiť tohto zamestnanca najneskôr v deň nasledujúci po zániku tohto poistenia z iného dôvodu, zrušiť prihlásenie do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia, ak poistný vzťah podľa § 20 nevznikol, a oznámiť zmeny v údajoch uvedených v § 232 ods. 2 písm. a/ až c/,
3. zamestnanca v právnom vzťahu na základe ním určenej dohody o brigádnickej práci študentov podľa

§ 227a, ktorý mu zakladá právo na nepravidelný príjem, na dôchodkové poistenie najneskôr v lehote splatnosti poistného podľa § 143 ods. 1 tretej vety, ak priemerný mesačný príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a 3 z tejto dohody presiahol sumu podľa § 4 ods. 5, zrušiť prihlásenie do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia, ak poistný vzťah podľa § 20 nevznikol, a oznámiť zmeny v údajoch uvedených v § 232 ods. 2 písm. a/ až c/,

4. zamestnanca v právnom vzťahu na základe ním určenej dohody o brigádnickej práci študentov podľa § 227a na účely úrazového poistenia, garančného poistenia a na účely osobitného predpisu 100b) pred vznikom tohto právneho vzťahu najneskôr pred začatím výkonu práce, odhlásiť tohto zamestnanca z registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia najneskôr v deň nasledujúci po skončení tohto právneho vzťahu, zrušiť prihlásenie do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia, ak pracovnoprávny vzťah nevznikol, a oznámiť zmeny v údajoch uvedených v § 232 ods. 2 písm. a/ a b/,

Podľa ustanovenia § 178 ods. 1 písm. a/ bod 1 zákona č. 461/2003 Z. z. do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch.

Podľa § 239 zákona č. 461/2003 Z. z. účinného ku dňu 16.02.2013, novelizovaného do dňa vyhlásenia rozsudku, za porušenie povinností ustanovených v § 142 ods. 7, § 154 ods. 3, § 227 ods. 2, § 227a, § 228 až 234, § 238, 244 a § 279 môže Sociálna poisťovňa uložiť pokutu až do 16.596,96 eura. Pri ukladaní pokuty Sociálna poisťovňa zohľadní závažnosť porušenia povinností ustanovenej týmto zákonom. Sociálna poisťovňa neuloží pokutu za porušenie povinností ustanovenej v § 231 ods. 1 písm. b/, ak už bola uložená pokuta podľa osobitného predpisu. 102aa).

Podľa § 452 Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) na konanie na kasačnom súde sa primerane použijú ustanovenia druhej časti tohto zákona, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 140 SSP vo veciach toho istého žalobcu a totožného predmetu konania, ktoré už boli predmetom konania pred správny súdom, v odôvodnení každého ďalšieho rozsudku správny súd poukáže už len na totožný rozsudok, prípadne stručne zopakuje jeho dôvody.

7. Krajský súd v konaní v celom rozsahu odkázal podľa § 140 SSP na právne závery uvedené v rozsudku Krajského súdu v Bratislave pod sp. zn. 2S/150/2015 z 03.06.2016 na str. 5-10. Správny súdny poriadok na konanie na kasačnom súde upravil primerané použitie ustanovení druhej časti SSP, teda aj ustanovenia § 140. Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky v celom rozsahu odkazuje na právne závery kasačného súdu uvedené v rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžso/79/2016 z 18.07.2018, ktorým súd rozhodol o odvolaní proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2S/150/2015.

8. Kasačný súd pre stručné zopakovanie dôvodov rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžso/79/2016 z 18.07.2018 uvádza, že jazykový výklad nie je síce jediným ani nevyhnutne rozhodujúcim typom výkladu právnej normy, je však pre samotnú interpretáciu neopomenuteľným nástrojom, s ktorým je potrebné vysporiadať sa. Z jazykového výkladu ustanovenia § 4 ods. 2 v spojení s § 227a zákona č. 461/2003 Z. z. vyplýva, že za zamestnanca sa na účely dôchodkového poistenia považuje aj študent s pravidelným mesačným príjmom vykonávajúci práce na základe dohody o brigádnickej práci študentov, okrem študenta ktorý si u jedného zamestnávateľa uplatnil výnimku podľa § 227a zákona. Túto výnimku si nemožno uplatniť u viacerých zamestnávateľov naraz. Ďalej je potrebné vziať do úvahy účel vykladaných zákonných ustanovení. Ustanovenie § 227a bolo do zákona č. 461/2003 Z. z. prijaté zákonom č. 413/2012 Z. z., v súvislosti s novelizáciou § 4 zákona č. 461/2003 Z. z. zákonom č. 252/2012 Z. z. a zákonom č. 413/2002 Z. z.. Týmito novelami vznikol status zamestnanca na účely dôchodkového poistenia fyzickým osobám v právnom vzťahu na základe dohody o brigádnickej práci študentov. Po prijatí uvedených noviel boli brigádnici, na rozdiel od predchádzajúcej zákonnej úpravy, povinne dôchodkovo poistení. Išlo teda o rozšírenie rozsahu povinného dôchodkového poistenia s určitou úľavou - výnimkou, ktorú predstavovala podľa § 227a zákona možnosť študenta určiť jeden brigádnickej vzťah, v ktorom nebude mať postavenie zamestnanca na účely dôchodkového

poistenia. Za cieľ ustanovenia § 227a možno teda považovať zmiernenie dopadu nových povinností v sociálnom poistení pre študentov pracujúcich na dohodu o brigádnickej práci. Takéto zmiernenie bolo však možné aplikovať len u jedného, nie viacerých zamestnávateľov. Súd má za to, že neexistuje rozpor medzi jazykovým výkladom na jednej a systematickým a teleologickým výkladom predmetných ustanovení na strane druhej. Súd nie je oprávnený odmietnuť aplikovať jasné a vnútorne nerozporné ustanovenie zákona. Takýmto spôsobom by došlo k porušeniu trojdelenia štátnej moci a všeobecný súd by sa stal de facto negatívnym zákonodarcom, čo je v právnom štáte neprípustné. Skutočnosť, že žalobca nemal možnosť overiť si pravdivosť tvrdenia pribratej účastníčky odvolací súd nespochybňuje, ako ani tú skutočnosť, že žalobcovi takto vznikla povinnosť, ktorú nepredpokladal. Takéto konanie, v prípade vzniku škody, je však potrebné riešiť využitím inštitútov súkromného práva voči pribratej účastníčke. Nie je možné očakávať (nie je po žiadnej stránke legitímnym očakávaním), že porušenie právnej povinnosti zo strany fyzickej osoby - jednotlivca bude „naprávané“ porušením zákona zo strany správneho orgánu. Opačný postup by viedol k derogovaniu zákonného ustanovenia jeho porušovaním, čo je v priamom rozpore s koncepciou právneho štátu (tak formálneho ako aj materiálneho).

9. Kasačný súd však zdôrazňuje, že predmetom preskúmaného rozhodnutia žalovaného bolo rozhodnutie o vzniku sociálneho poistenia ďalšej účastníčky konania (§ 32 ods. 3 SSP), nie rozhodnutie o samotnej povinnosti žalobcu ako zamestnávateľa platiť z tohto titulu poistné.

10. Z uvedených dôvodov kasačný súd dospel k záveru, že kasačná sťažnosť v prejednávanej veci je dôvodná. Rozsudok krajského súdu preto zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

11. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu postupovať v intenciách názoru najvyššieho súdu, vec opätovne prejednať a rozhodnúť. Krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania.

12. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.